మహనీయుల బడిచదువులు

తెలకపల్లి రవి

ప్రజాశక్తి బుక్‌హౌస్

మహనీయుల బడి చదువులు

సంకలనం

తెలకపల్లి రవి

ప్రతులకు

ప్రజాశక్తి బుక్‌హౌస్

ఎమ్‌హెచ్ భవన్, ప్లాట్ నెం. 21/1, అజామాబాద్, ఆర్‌టిసి కళ్యాణమండపం దగ్గర

హైదరాబాద్-20. ఫోన్ : 040 - 27660013

ప్రచురణ సంఖ్య : 1164

ప్రథమ ముద్రణ : అక్టోబర్, 2010

వెల : రు. 60/-

కవర్ డిజైన్ : శ్రీరాం కారంకి

ప్రతులకు

ప్రజాశక్తి బుక్‌హౌస్

1-1-187/1/2, చిక్కడపల్లి, హైదరాబాద్-20. ఫోన్ : 27608107

బ్రాంచీలు

హైదరాబాద్, విజయవాడ, విశాఖపట్నం, తిరుపతి, ఖమ్మం,

హన్మకొండ, నల్గొండ, గుంటూరు, ఒంగోలు

ముద్రణ

ప్రజాశక్తి డైలీ ప్రింటింగ్ ప్రెస్, హైదరాబాద్

విషయసూచిక

మనవి 4

మోహన్‌దాస్ కరమ్‌చంద్ గాంధీ 5

జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ 12

ఇ.యం.యస్. నంబూద్రిపాద్ 17

కందుకూరి వీరేశలింగం 27

చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహం 41

టంగుటూరి ప్రకాశం 51

పుచ్చలపల్లి సుందరయ్య 59

అయ్యదేవర కాళేశ్వరరావు 69

శ్రీశ్రీ 73

గుఱ్ఱం జాషువా 75

తాపీ ధర్మారావు 85

కాళోజీ నారాయణరావు 99

రాంభట్ల కృష్ణమూర్తి 101

మనవి

ఎంత గొప్ప ప్రయాణమైనా మొదటి అడుగుతోనే ప్రారంభమవుతుందన్నట్టు గానే ఎంతటి మహావ్యక్తుల జీవితాలైనా పాఠశాలలోనే తొలుత రూపు దిద్దుకుంటాయి. వారెన్ని శిఖరాలు అధిరోహించిన మొదట నేర్చిన పాఠాలు నేర్పిన ఉపాధ్యాయులు తీర్చిదిద్దిన పరిసరాలను మర్చిపోలేరు. దేశంలోనూ రాష్ట్రంలోనూ కూడా సుప్రసిద్ధులైన పలువురు నాయకులు,మహాకవులు రచయితలు సంస్కర్తలు స్వయంగా అక్షరీకరించిన అనుభవాల సంకలనమే ఈ పుస్తకం. కందుకూరి వీరేశలింగం మొదలు మహాకవి శ్రీశ్రీ వరకూ, జాతిపిత గాంధీజి మొదలు ఆంధ్రకేసరి ప్రకాశం పంతులు వరకూ, పుచ్చలపల్లి సుందరయ్య మొదలు అయ్యదేవర కాళేశ్వరరావు వరకూ మంది బడిచదువుల జ్ఞాపకాలను ఇందులో దర్శించవచ్చు. ఇవన్నీ ఉత్తేజ ప్రదాయకంగానే గాక ఆసక్తి కరంగానూ వుంటాయి. నిన్నటి తరాల ప్రముఖుల స్వీయానుభవాలు నేటి తరంలోనూ ఉపాధ్యాయులకు విద్యారంగ నిపుణులకు ఆలోచనాత్మకంగానూ వుంటాయి. ఆత్మకథల ద్వారా తమ అమూల్యానుభవాలను మనకు అందించిన ఆ మహనీయులకు ఈ సందర్భంగా జోహార్లు అర్పిస్తున్నాం.

- ప్రజాశక్తి బుక్‌హౌస్

మోహన్‌దాస్ కరమ్‌చంద్ గాంధీ

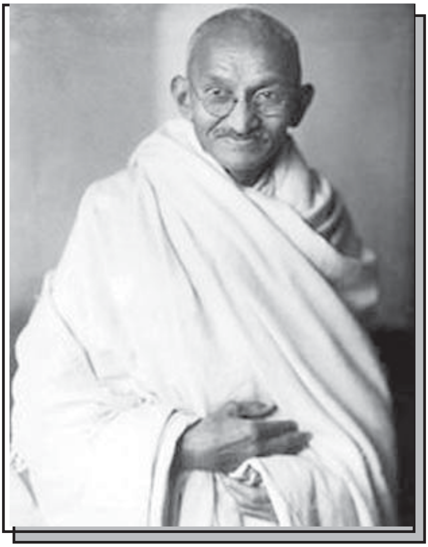

కబాగాంధీ - పుతలీబాయి దంపతులకు సుదామాపురి అను పోరుబందరులో 1869 అక్టోబరు 2వ తేదీన (శుక్ల సంవత్సరం భాద్రపద బహుళద్వాదశి శనివారం) నేను జన్మించాను. పోరుబందర్‌లో నా శైశవం గడిచింది. నన్ను బడిలో చేర్చడం నాకు గుర్తు వుంది. ఎక్కాలు వల్లించాలంటే నాకు ఇబ్బందిగా ఉండేది. అప్పుడు తోటిపిల్లలతో బాటు మా పంతుల్ని తిట్టటం తప్ప నేను నేర్చిందేమీ గుర్తులేక పోవడాన్ని తలచుకుంటే నా బుద్ధిమందమైనదనీ, నాకు జ్ఞాపకశక్తి తక్కువనీ స్పష్టంగా చెప్పవచ్చు. పిల్లలమంతా అప్పడం పాట పాడేవాళ్లం. ఆ పాటను ఇక్కడ వుటంకిస్తున్నాను.

ఒకటే ఒకటి అప్పడం ఒకటి

అప్పడం పచ్చి.. కొట్టో కొట్టు..

మొదటి ఖాళీ చోట పంతులు పేరు, రెండవ ఖాళీ చోట తిట్టువుండేవి. వాటిని వ్రాయను.

నా తండ్రి పోరుబందరు వదిలి ప్రభుత్వం వారి స్థానిక కోర్టు సభ్యునిగా రాజకోటకు వెళ్లినప్పుడు నాకు ఏడేండ్ల వయస్సు. నన్ను అక్కడ ఒక ప్రైమరీ స్కూల్లో చేర్చారు. అక్కడ నాకు చదువు చెప్పిన ఉపాధ్యాయుల పేర్లు, ఇతర విషయాలు నాకు గుర్తు వున్నాయి. పోరుబందరు వలే ఇక్కడ కూడా నా చదువును గురించి వ్రాయవలసిన విషయాలేమీ లేవు. నేను ఒక సామాన్య విద్యార్థిగా వున్నాను. ఈ స్కూలు నుండి సబర్బను స్కూల్లోను, అక్కడ నుండి హైస్కూల్లోను చేరాను. అప్పటికి నాకు పన్నెండేళ్లు. ఈ కాలంలో అటు ఉపాధ్యాయులతో

కాని, ఇటు తోటి విద్యార్థులతో కాని అబద్ధాలాడిన గుర్తు లేదు. నాకు సిగ్గు ఎక్కువ. అందువల్ల సమాజాన్ని తప్పించుకు తిరిగేవాణ్ణి. నా పుస్తకాలు, నా పాఠాలు, నా జతగాళ్లు, వేళకు బడికి పోవడం, బడి మూసివేయగానే పరిగెత్తుకుని ఇంటికి చేరడం ఇదే నా నిత్య కార్యక్రమం. నిజంగా నేను పరిగెత్తేవాణ్ణి. ఇతరులతో మాట్లాడటం అంటే కష్టంగా వుండేది. ఎవరన్నా ఎగతాళి చేస్తారేమో అని భయంగా వుండేది.

హైస్కూల్లో చేరిన మొదటి సంవత్సరం పరీక్షా సమయమప్పుడు జరిగిన ఒక విషయం వ్రాయడం అవసరం. విద్యాశాఖకు చెందిన జైయిల్స్ అను పేరుగల ఇన్‌స్పెక్టరు మా స్కూలుకు ఇనస్పెక్షనుకై వచ్చాడు. అతడు మా పిల్లల అక్షరజ్ఞానాన్ని పరీక్షించేందుకై ఐదు శబ్దాలు ఇచ్చాడు. వాటిల్లో కేటిల్ (Kettile) అను శబ్దం ఒకటి. నేను దాన్ని తప్పుగా వ్రాశాను. ఇది గమనించి ఉపాధ్యాయుడు తన బూటుకాలుతో నొక్కి తప్పుదిద్దుకోమన్నట్లు సైగ చేశాడు. కాని నేను దిద్దలేదు. ఎదురుగా వున్న పిల్లవాడి పలక చూచి తప్పుదిద్దుకోమని మాష్టారు సైగ చేస్తున్నారన్న విషయం తెలుసుకోలేకపోయాను. ఒకరి పలక మరొకరు చూచి వ్రాయకుండా వుండేందుకే మాష్టారు అక్కడ వున్నారని నా భావం. మిగతా పిల్లలంతా వ్రాసిన ఐదు శబ్దాలు సరిగా వున్నాయి. నేను ఒక్కణ్ణి మాత్రం దద్దమ్మనైనాను. తరువాత మాస్టారు నా మూర్ఖత్వాన్ని నాకు తెలియజేశారు. కాని ఆయన మాటలు నా మీద పనిచేయలేదు. ఇతరుల్ని చూచి వ్రాయడం నేను ఎప్పుడూ నేర్చుకోలేకపోయాను. అయితే ఈ ఘట్టం ఉపాధ్యాయుని పట్ల నాకుగల వినయాన్ని ఏమాత్రం తగ్గించలేదు. పెద్దల దోషాల్ని చూచి కళ్లు మూసుకోవడం నా స్వభావం. తరువాత కూడా ఆ ఉపాధ్యాయుణ్ణి గురించిన దోషాలు నా దృష్టికి వచ్చాయి. కాని ఆయన ఎడ నాకు వినయం తగ్గలేదు. నేను పెద్దల ఆజ్ఞ పాలించడమే నేర్చాను గాని వారి పనుల్ని గురించి తర్కించడం నేర్చుకోలేదు.

అప్పటి మరో రెండు విషయాలు నా మనస్సుకు హత్తుకొని వుండిపోయాయి. బడి పుస్తకాలుతప్ప ఇతర పుస్తకాలు చదవుదామనే కోరిక నాకు వుండేది కాదు. రోజువారి పాఠాలు చదవాలిగదా! ఉపాధ్యాయుణ్ణి మోసగించడమంటే నాకు ఇష్టం ఉండేదికాదు. ఆయనచే మాట పడటం నాకు ఇష్టంలేక పాఠాలు బాగా వల్లించేవాణ్ణి. అయితే నా మనస్సు మాత్రం పాఠాల మీది నిలిచేది కాదు. ఈ విధంగా నా పాఠాలే నాకు సరిగా రానప్పుడు పుస్తకాలు చదవడం సాధ్యమా? ఒకసారి మా తండ్రిగారు కొని తెచ్చిన ఒక పుస్తకం నా కంటపడింది. అది శ్రవణ పితృభక్తి నాటకం. శ్రద్ధగా ఆ పుస్తకం చదివాను. ఆ రోజుల్లో చెక్కల బాక్సుకు అమర్చిన అద్దంలో చిత్రాలు చూపిస్తూ కొందరు ఇంటింటికి తిరుగుతూ వుండేవారు. వాళ్లు చూపించిన చిత్రాల్లో అంధులగు తన తల్లిదండ్రుల్ని కావడిలో కూర్చోబెట్టుకొని యాత్రకు

వారిని మోసుకుపోతున్న శ్రవణుని బొమ్మ నా హృదయం మీద చెరగని ముద్ర వేసింది. అతణ్ణి లక్ష్యంగా పెట్టుకున్నాను. శ్రవణుడు చనిపోయినప్పుడు అతని తల్లిదండ్రుల కరుణవిలాపం ఇప్పటికీ నాకు జ్ఞాపకం వున్నది. ఆ లలితగీతం నన్ను ద్రవింప చేసింది. నా తండ్రిగారు కొని ఇచ్చిన వాద్యం మీద ఆ గీతాన్ని ఆలపించాను కూడా. అప్పుడే ఒక నాటక కంపెనీ అక్కడికి వచ్చింది. వాళ్ల నాటకం చూచేందుకు నాకు అనుమతి లభించింది. అది హరిశ్చంద్రనాటకం. ఆ నాటకం నాకు బాగా నచ్చింది. కాని ఎక్కువసార్లు ఎవరు చూడనిస్తారు! అయినా నా మనస్సులో ఆ నాటకం ప్రదర్శితం అవుతూ వుండేది. కలలో హరిశ్చంద్రుడు కనపడుతూ వుండేవాడు. అందరూ సత్య హరిశ్చంద్రులు ఎందుకు కాకూడదు అని అనుకునేవాణ్ణి. హరిశ్చంద్రుడు పడ్డ కష్టాలు తలచుకుని ఎన్ని ఆపదలు వచ్చినా అంతా సత్యం పలకవలసిందేనని అనుకునేవాణ్ణి. నాటకంలో హరిశ్చంద్రుడు అనుభవించిన కష్టాలన్నీ యాదర్థమైనవేనని అనుకొని, హరిశ్చంద్రుని దుఃఖం చూచి, దాన్ని జ్ఞాపకం పెట్టుకుని నేను బాగా ఏడ్చేవాణ్ణి. అతడు ఐతిహాసిక పురుషుడు కాడని ఇప్పటికీ నాకు అనిపిస్తుంది. నా హృదయంలో ఇప్పటికీ శ్రవణుడు, హరిశ్చంద్రుడు జీవించే ఉన్నారు. ఆ నాటకం చదివితే ఇప్పటికీ నా కండ్లు చమరిస్తాయనే నా నమ్మకం.

* * * * *

పెండ్లి జరిగినప్పుడు నేను హైస్కూల్లో చదువుతూ వున్నాని ముందే వ్రాశాను. మేము ముగ్గురు సోదరులం ఒకే హైస్కూల్లో చేరి చదువుతున్నాము. మా పెద్దన్నయ్య పెద్ద తరగతిలో ఉన్నాడు. నాతోపాటు పెండ్లి అయిన రెండో అన్నయ్య నాపై తరగతిలో వున్నాడు. పెండ్లివల్ల ఒక సంవత్సరం పాటు మా చదువు ఆగిపోయింది. మా అన్న పని మరీ అన్యాయం. ఆయన బడి మానివేశాడు. మా అన్నవలె ఎంతమంది పిన్నవయస్సులో ఈ విధంగా చదువు మానివేశారో ఆ భగవంతునికే ఎరుక. ఈనాటి మన హిందూ సమాజంలో విద్య వివాహం రెండు వెంట వెంట నడుస్తున్నాయి.

నా చదువు మాత్రం ఆగిపోలేదు. హైస్కూల్లో నాకు మొద్దబ్బాయి అని పేరురాలేదు. ఉపాధ్యాయులకు నా యెడ వాత్సల్యం మెండు. పిల్లవాడి నడతను గురించి, అతని చదువును గురించి ప్రతి సంవత్సరం స్కూలు నుండి ఒక సర్టిఫికెట్ తల్లిదండ్రులకు పంపుతూ వుంటారు. వాళ్లు ఎప్పుడూ నా నడతను గురించిగానీ, నా చదువును గురించిగానీ వ్యతిరేకంగా వ్రాయలేదు. రెండో తరగతి తరువాత నేను బహుమతులు కూడా కొన్ని సంపాదించాను. అయిదవ, ఆరవతరగతుల్లో నెలకు నాలుగు రూపాయలు, ఆ తరువాత పది రూపాయల చొప్పున

విద్యార్థి వేతనం కూడా పొందాను. ఇందు నా తెలివి తేటల కంటే నా అదృష్టం ఎక్కువగా పనిచేసిందని నా అభిప్రాయం. ఈ వేతనాలు విద్యార్థులందరికీ లభించేవి కావు. సౌరాష్ట్ర ప్రాంతం మొత్తంలో ఫస్టు వచ్చిన వాళ్లకు ఇట్టి వేతనం లభించేది. 40 లేక 50 మంది గల తరగతిలో అప్పుడు సౌరాష్ట్ర ప్రాంతానికి చెందిన విద్యార్థుల బహుతక్కువ.

నాకు తెలిసినంతవరకు తెలివితేటల్ని గురించిన గర్వం నాకు వుండేదికాదు. బహుమతులు లేక స్కాలర్‌షిప్పులు లభించినప్పుడు ఆశ్చర్యం కలిగేది. కాని నడతను గురించి మాత్రం జాగ్రత్తగా వుండేవాణ్ణి. ఆచరణలో దోషం కనబడితే ఏడుపు వస్తూ వుండేది. ఉపాధ్యాయులు నన్ను మందలించటంగానీ, అట్టి పరిస్థితి ఏర్పడటం గానీ నేను సహించలేకపోయేవాణ్ణి. నాకు బాగా జ్ఞాపకం. ఒక పర్యాయం నేను దెబ్బలు తినవలసి వచ్చింది. దెబ్బలు తగిలినందుకు నేను విచారించలేదు. దండనకు గురి అయినాననే బాధ అమితంగా కలిగింది. అప్పుడు దొరాబ్జీఎదల్జీగీమీ హెడ్‌మాష్టరు. ఆయన విద్యార్థులకు ఇష్టుడు. తాను నియమబద్ధంగా పని చేస్తూ ఇతరుల చేత పనిచేయించేవాడు. చదువు బాగా చెప్పేవాడు. పెద్ద తరగతి విద్యార్థులకు వ్యాయామం, క్రికెట్టు అనివార్యం చేశాడు. నాకు అవి ఇష్టం లేదు. నేను వాటిలో పాల్గొనేవాణ్ణి కాదు. నా అయిష్టం సరికాదని ఇప్పుడు నాకు అనిపిస్తుంది. ఆ రోజుల్లో చదువుకు, వ్యాయామానికి ఏ మాత్రం సంబంధం లేదని నేను అనుకునేవాణ్ణి. విద్యార్జనతో బాటు అనగా మానసిక శిక్షణతో బాటు వ్యాయామం శారీరక శిక్షణ కూడా, విద్యార్థికి అవసరమని తరువాత బోధపడింది. అయినా వ్యాయామంలో పాల్గొనక పోవడం వల్ల నాకేమీ నష్టం కలుగలేదని చెప్పగలను. తెరపగాలిలో వాహ్యాళి ఎంతో ప్రయోజనకరమైనదని చదివాను. ఆ సలహా నాకు నచ్చింది. దానితో పెద్ద తరగతుల్లో చదువుకునేటప్పటి నుండి నాకు కాలినడకన వాహ్యాళికి వెళ్లడం అలవాటై పోయింది. చివరి వరకు ఈ అలవాటు నన్ను వదలలేదు. కాలినడకన తిరగడం కూడా మంచి వ్యాయామమే. అందువల్ల నా శరీరంలో కొంచెం బిగువు వచ్చింది. నా తండ్రికి సేవ చేయాలనే తలంపు కూడా వ్యాయామంలో పాల్గొనకపోవడానికి మరో కారణం. స్కూలు మూసివేయగానే ఇంటికి చేరి తండ్రికి సేవ చేసేవాణ్ణి. స్కూల్లో వ్యాయామాన్ని అనివార్యం చేయడం వల్ల తండ్రిగారి సేవకు విఘ్నం ఏర్పడింది. గనుక స్కూలు వ్యాయామంలో పాల్గొనకుండా వుండుటకు అనుమతి నొసంగమని అర్జీ పెట్టుకున్నాను. కాని గీమీగారు అంగీకరిస్తారా? ఒక శనివారం నాడు స్కూలు ఉదయం పూట నడిపారు. సాయం కాలం మేఘాలు క్రమ్మాయి. అందువల్ల టైము ఎంత అయిందో తెలియలేదు. మేఘాలవల్ల మోసపోయాను. క్లాసుకు వెళ్లాను. ఎవ్వరూ లేరు. రెండో రోజున గీమీగారు హాజరు పట్టిక చూచారు. నేను పాల్గొనలేదని తేలింది.

కారణం అడిగారు. నేను నిజం చెప్పాను. నేను చెప్పింది నిజం కాదని ఆయన భావించారు. ఒకటో లేక రెండో అణాల (ఎంతో సరిగా జ్ఞాపకం లేదు) జుర్మానా వేశారు. నేను అబద్ధం చెప్పలేదని రుజూ చేయడం ఎలా? ఉపాయం ఏమీ కనబడలేదు. వూరుకున్నాను. బాగా ఏడ్చాను. నిజం మాట్లాడేవారు, నిజాయితీగా వ్యవహరించేవారు ఏమరచి వుండకూడదని గ్రహించాను. చదువుకునే రోజుల్లో అజాగ్రత్తగా వుండటం అదే ప్రథమం. అదే అంతిమం కూడా. చివరికి ఆ జుర్మానాను మాఫీ చేయించుకోగలిగానని జ్ఞాపకం. స్కూలు మూసివేయగానే నా సేవకు మా అబ్బాయి అవసరం అని మా తండ్రి హెడ్‌మాష్టరుకు జాబు వ్రాశారు. దానితో నాకు ముక్తి లభించింది.

వ్యాయామానికి బదులు వాహ్యాళికి వెళ్లడం అలవాటు చేసుకున్నందువల్ల అనారోగ్యం బారినుండి తప్పించుకోగలిగాను. కాని మరో పొరపాటు వల్ల కలిగిన ఫలితం నేను ఈనాటికీ అనుభవిస్తున్నాను. చదువుకునేటప్పుడు అందంగా వ్రాయడం నేర్చుకోవలసిన అవసరం లేదనే తప్పు అభిప్రాయం నా బుర్రలో ఎలా దూరిందో తెలియదు దూరిపోయింది. విదేశానికి బయలుదేరేంతవరకు ఆ అభిప్రాయం మారలేదు. కాని దక్షిణాఫ్రికా వెళ్లిన తరువాత, అక్కడి వకీళ్లు అక్కడి ప్రజలు ముత్యాల్లాంటి అందమైన అక్షరాలు వ్రాస్తూ వుంటే చూచి సిగ్గుపడ్డాను. వంకరటింకర అక్షరాలు అసంపూర్ణ విద్యకు చిహ్నంగా భావించాలనే భావం అప్పుడు నాకు కలిగింది. తరువాత నా అక్షరాల్ని అందంగా వ్రాద్దామని ఎంతో ప్రయత్నించాను. కాని వ్యవహారం చేయిదాటి పోయింది. దస్తూరి మార్చుకోలేకపోయాను. నన్ను చూచి ప్రతి బాలుడు, బాలిక జాగ్రత్తపడాలని కోరుతున్నాను. మంచి దస్తూరి విద్యలో భాగమని అందరూ గుర్తించాలి. అక్షరాలు దిద్దించుటకు ముందు బాలురకు చిత్రలేఖనం నేర్పటం అవసరమని నాకు అనిపించింది. పూవులు, పిట్టలు మొదలుగాగల వాటిని పరిశీలించి చిత్రించినట్లే అక్షరాల్ని కూడా పరిశీలించి వ్రాయడం అవసరం. వస్తువుల్ని చూచి గీయడం నేర్చుకున్న తరువాతే వ్రాత నేర్పడం మంచిది. అప్పుడు అక్షరాలు అందంగా వుంటాయి.

ఆనాటి మా బడిని గురించిన రెండు విషయాలు చెప్పవలసినవి వున్నాయి. వివాహం వల్ల నా ఒక సంవత్సర కాలం వ్యర్థమై పోయింది. దాన్ని సరిచేసేందుకు ఉపాధ్యాయుడు నన్ను పై క్లాసులో చేర్పించాడు. కష్టపడి చదివే వాళ్లకు అట్టి అవకాశం లభిస్తూండేది. అందువల్ల నేను మూడో తరగతిలో ఆరు నెలలు మాత్రమే వుండి ఎండాకాలపు సెలవులకు పూర్వం జరిగే పరీక్షలు పూర్తి అయిన తరువాత నాలుగో తరగతిలో చేర్చబడ్డాను. నాలుగో తరగతి నుండి పాఠ్య విషయాలు ఎక్కువ భాగం ఇంగ్లీషులో బోధించబడేవి. నాకు నడిసముద్రంలో వున్నట్లు అనిపించేది. రేఖాగణితం నాకు క్రొత్త. ఇంగ్లీషులో రేఖాగణితం బోధించడం వల్ల నా పాలిట అది గుదిబండ అయింది. ఉపాధ్యాయుడు పాఠం బాగా

చెప్పేవాడు. కాని ఏమీ బోధపడేది కాదు. పాఠాలు కష్టంగా వుండటం వలన నా మనస్సు కలత చెంది తిరిగి మూడో తరగతిలోనే చేరదామని భావించాను. రెండేండ్ల చదువు ఒక సంవత్సరంలో పూర్తి చేయడం కష్టమనిపించింది. కాని నాకంటే కూడా నా ఉపాధ్యాయునికి ఇలా తిరిగి నేను మూడో తరగతిలో చేరడం అవమానమనిపించింది. నా చదువు మీద గల విశ్వాసంతో ఆయన నన్ను నాలుగో తరగతిలో చేర్పించాడు. ఇంతగా శ్రమ పడిన తరువాత తిరిగి మూడో తరగతిలో నేను చేరడం సబబా? అందువల్ల నేను నాలుగో తరగతిలోనే ఉండిపోయాను. బాగా కష్టపడి చదవడం ప్రారంభించాను. యూక్లిడ్‌లో 13వ ప్రోపొజిషన్ వరకు రాగా, అక్కడి నుండి రేఖాగణితం సులభంగా బోధపడిపోయింది. తెలివితేటల్ని ఉపయోగించి సరళప్రయోగాలు చేస్తూ కృషి చేస్తే ఏ విషయమైనా తప్పక బోధపడుతుంది. అప్పటి నుండి నాకు రేఖాగణితం ఎడ అభిరుచి పెరిగింది.

సంస్కృతం బాగా కష్టమనిపించింది. రేఖాగణితంలో బట్టీ పట్టవలసిన అవసరం వుండేదికాదు. కాని సంస్కృతం అంతా బట్టీపట్టడమే. అందుకు ధారణాశక్తి అవసరమనిపించింది. నాలుగోతరగతికి చేరేసరికి సంస్కృత పాఠాలు మరీ కష్టమనిపించాయి. సంస్కృత ఉపాధ్యాయుడు పిల్లలకు సంస్కృతాన్ని నూరిపోద్దామని అనుకునేవాడు. సంస్కృత ఉపాధ్యాయిడికీ, ఫారసీ ఉపాధ్యాయుడికీ పడేది కాదు. ఫారసీ మౌల్వీ సౌమ్యుడు. ఫారసీ తేలిక అని ఫారసీ మౌల్వీ పిల్లల్ని ప్రేమగా చూస్తాడని పిల్లలు చెప్పుకునేవారు. ఆ మాటలు నన్ను ఆకర్షించాయి. ఒకసారి ఫారసీ క్లాసులో కూర్చున్నాను. అది చూచి సంస్కృత ఉపాధ్యాయుడు చాలా బాధపడ్డాడు. నన్ను పిలిచి “అబ్బాయి! నీవు ఎవరికొడుకువో ఆలోచించుకో. నీ ధార్మిక భాష సంస్కృతం. దాన్ని నీవు నేర్చుకోవా? సంస్కృతం రాకపోతే నా దగ్గరికి రావచ్చుకదా? శక్తి కొద్దీ పిల్లలకు సంస్కృతం నేర్పడం నా లక్ష్యం. ముందుముందు సంస్కృతం తేలిక అవుతుంది. అధైర్యపడవద్దు. వచ్చి సంస్కృత క్లాసులో కూర్చో” అని మంచిగా చెప్పాడు.

ఆయన చూపిన మంచితనాన్ని కాదనలేకపోయాను. గురుప్రేమను తిరస్కరించలేక పోయాను. ఆయన పేరు కృష్ణశంకర పాండ్యా. ఇప్పుడు వారిని, వారు చెప్పిన పాఠాల్ని గుర్తుచేసుకుంటే నా హృదయం వారి ఉపకారాన్ని మర్చిపోలేక కృతజ్ఞతతో నిండిపోతుంది. ఆనాడు వారి దగ్గర ఆ కొద్దిపాటి సంస్కృతం నేర్చుకుని వుండకపోతే ఆనందించలేకపోయేవాణ్ణి. నిజానికి నేను సంస్కృతం ఇంకా ఎక్కువ నేర్చుకోలేకపోయాననే బాధ ఇప్పుడు నాకు కలుగుతూ వుంటుంది. ప్రతి హిందూ బాలుడు, బాలిక సంస్కృతం చక్కగా నేర్చుకోవడం అవసరమని తరువాత గ్రహించాను.

నా అభిప్రాయం ప్రకారం భారతదేశపు ఉన్నత విద్యా ప్రణాళికలో మాతృభాషతోపాటు

హిందీ, సంస్కృతం, ఫారసీ, అరబ్బీ, ఇంగ్లీషు భాషలను పాఠ్యాంశాలుగా చేర్చాలి. ఈ సంఖ్యను చూచి భయపడవలసిన అవసరం లేదు. మనకు బోధించబడుతున్న విద్యను క్రమబద్ధం చేసి పరాయి భాషలో పాఠ్యాంశాలు నేర్చుకోవలసిన అవసరం లేకుండా చేసి, ఆ భారం తగ్గించితే పిల్లలు తేలికగా ఈ భాషలు నేర్చుకోగలుగుతారని, వాళ్లకు ఆనందం కలుగుతుందని నా అభిప్రాయం. ఒక భాషను శాస్త్రీయంగా అభ్యసిస్తే మిగతా భాషలు సులభతరం అవుతాయి. అసలు హిందీ, గుజరాతీ, సంస్కృత భాషలు ఏక భాషలేనని చెప్పవచ్చు. అదే విధంగా ఫారసీ, అరబ్బీ భాషలు ఏక భాషలే. ఫారసీ భాష ఆర్యభాషకు చెందింది. అరబ్బీ భాష హీబ్రూకు చెందినది. అయినా ఈ రెండింటికీ దగ్గరి చుట్టరికం వుంది. ఈ రెండు భాషలు ఇస్లాం మతంతో బాటు అభివృద్ధి చెందాయి. ఉర్దూభాష వేరు అని నేను అంగీకరించను. హిందీ వ్యాకరణాంశాలు అందువుండటం, ఫారసీ అరబ్బీ పదాలు అందు వుండటం అందుకు కారణం. గుజరాతీ, హిందీ, బెంగాలీ, మరాఠీ, మొదలుగాగల మన భాషల్లో మంచి ప్రవేశం కలగాలంటే సంస్కృతం నేర్చుకోవడం చాలా అవసరం. అలాగే ఉర్దూలో మంచి ప్రవేశం కలగాలంటే ఫారసీ, అరబ్బీ భాషలు అభ్యసించాలి.

('సత్యశోధన లేక ఆత్మకథ' నుండి)

జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ

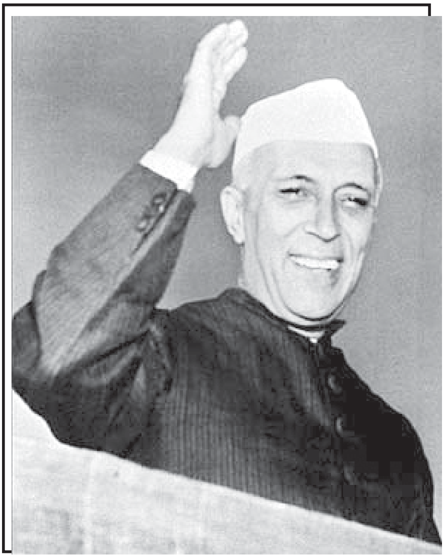

చౌదరి : మీ విద్యారంభం నా మాదిరిగానే ముస్లిం పద్ధతిని బిస్మిలాహ్‌తో జరిగిందా లేక హిందువుల పద్ధతి ప్రకారం శ్రీ గణేశాయనమఃతో జరిగిందా లేక ఏ బి సి డి లతోనా? మీ ఉపాధ్యాయులలో ఎవరేనా మిమ్మల్ని కోపపడడం కొట్టడం తిట్టడం వంటివి ఎప్పుడేనా జరిగాయా? ఉపాధ్యాయులను గురించి మీకు ఎలాంటి అభిప్రాయాలు కలిగేవి? వాటి మంచిచెడ్డలు ఎలాంటివి?

నెహ్రూజీ : నా విద్యారంభం హిందీలో జరిగింది. కొద్దిరోజుల తర్వాత ఇంగ్లీషు కూడా ప్రారంభించారు. ఆ రోజుల్లో సాధారణంగా పిల్లలందరి చదువు ఇంట్లోనే జరిగేది. హిందూదేశంలో ఇంచుమించు నేను బడికి పోలేదనే చెప్పాలి. చిన్న పిల్లవాడినై ఉన్నప్పుడు కొద్దిరోజులు ఒక కాన్వెంటుకు వెళ్లి ఉంటాను. చదువంతా చాలావరకు ఇంట్లోనే. ఉపాధ్యాయులు కొందరు ఇంటికి వచ్చేవారు. కొందరు మాతోపాటు ఇంట్లోనే ఉండేవారు. ఆ తరువాత నేను ఇంగ్లాండు వెళ్లిన పిమ్మట స్కూలులో చేరాను.

చౌదరి : ఉర్దూ ఎప్పుడు చదివారు?

నెహ్రూజీ : ఉర్దూ ప్రత్యేకంగా నేను ఎప్పుడూ చదవలేదు. కాని ఇంట్లో మాట్లాడుకోడం చాలావరకు...

చౌదరి : ఆఁ ఆఁ మాట్లాడుకోవడం అదే అనుకోండి–

నెహ్రూజీ : నా అంతట నేనే ఏదో కొద్దిగా చదువుకున్నాను. కాని యూరపు వెళ్లిన

తర్వాత అది కూడా మరచిపోయాను. యూరపు నుంచి తిరిగి వచ్చిన తర్వాత మళ్లీ స్వయంగానే కొంతవరకు చదవాలని ప్రయత్నించాను. కొద్దిగా నేర్చాను కూడా.

చౌదరి : తోటి విద్యార్థులతో మీకు ఎప్పుడేనా పోట్లాటవచ్చేదా? వస్తే ఏ విషయం మీద వచ్చేది? ఇంట్లో ఫిర్యాదు చేసేవారా? దానిమీద వారేమి చేసేవారు? మీరు నాయకత్వం వహించేవారా? లేక మరొకరిని అనుసరించేవారా?

నెహ్రూజీ : హిందూ దేశంలో మిగతా విద్యార్థులతో కలిసి చదువుకునే అవకాశం నాకు ఎక్కువగా లభించలేదు. విదేశాలలో స్కూలుకు వెళ్లాను. అక్కడేమీ పెద్ద చెప్పుకోదగిన విశేషాలు జరగలేదు. అంతా మామూలుగానే జరిగిపోయింది. పోట్లాడుకోవడం కొట్లాడుకోవడం ఎన్నడూ జరిగినట్లు నాకు గుర్తులేదు.

చౌదరి : మీకు హిదూదేశపు ఆటలు వ్యాయామము ఎక్కువ ఇష్టమా? విదేశీ ఆటలు వ్యాయామము ఇష్టమా?

నెహ్రూజీ : వ్యాయామం మీద నాకు కొంచెం అభిరుచి ఉండేది. చిన్నప్పుడు విదేశాలకు వెళ్లకముందు కత్తిసాము వంటివి కొద్దిగా నేర్చుకున్నాను.

చౌదరి : ఔను, అప్పుడది బాగా ప్రచారంలో ఉండేది.

నెహ్రూజీ : అప్పుడు అలహాబాదులోనే నియమంగా దండీలు బస్కీలు వగైరా వ్యాయామం కూడా కొంతవరకు చేసేవాణ్ణి. ఇక విదేశాలకు వెళ్లాక అక్కడి ఆటలు ఫుట్‌బాల్, క్రికెట్, టెనిస్ మొదలైన వాటిలో పాల్గొనడం తప్ప ప్రత్యేకించి వ్యాయామం ఏమీ చేయలేదు.

చౌదరి : ఆ మూడు ఆటల్లోను మీకు ఏది ఎక్కువ ఇష్టం?

నెహ్రూజీ : అప్పుడు అక్కడ టెనిస్ అసలు ఉండేదికాదు. అది చాలా తేలిక ఆట అని అంతా భావిస్తూండేవారు.

చౌదరి : ఆడవాళ్ల ఆట అనా? (నవ్వు)

నెహ్రూజీ : దేనిలోనూ పెద్దనైపుణ్యం నేను సంపాదించలేదు. టెనిస్ అంటే బాగా ఇష్టంగా ఉండేది. వ్యాయామం పట్ల కూడా అభిరుచి ఉండేది.

చౌదరి : ఊం–

నెహ్రూజీ : ఎక్కువగా కాకపోయినా వాటిలో నాకు కొంచెం నేర్పు కూడా ఉండేది. చిన్నప్పటి నుంచి గుర్రపు స్వారీ చేసేవాణ్ణి.

చౌదరి : ఓహో! ఇక్కడా అక్కడా కూడానా?

నెహ్రూజీ : చిన్నతనంలో ఇక్కడ బాగానే స్వారీ చేసేవాణ్ణి. అక్కడ కొంచెం తక్కువ, సమయం ఎక్కువగా చిక్కేదికాదు. అక్కడి నుంచి తిరిగివచ్చిన తర్వాత మళ్లీ బాగా స్వారీ

End of Preview.

Rest of the book can be read @

http://kinige.com/book/Mahaneeyula+Badichaduvulu

* * *